

УДК 140.8.130.1

Арсентьєва Г. О.¹

¹ канд.філос.наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

КОСМІЗМ ЯК КОСМІЧНА КАРТИНА СВІТУ

Згідно В. Дільтея, розуміння, виходячи із нього самого, – основна мета філософії та інших «наук про дух», предметом дослідження яких є соціальна дійсність у всій повноті своїх форм и проявів. Тому головна задача гуманітарного пізнання – розуміння цілісності й розвитку індивідуальних проявів життя, їх ціннісної обумовленості.

Космізм, як універсалізм, виходить із уявлення про людину як сутність, що володіє універсальністю внутрішнього змісту, відкритістю людям, історії, буттю, Всесвіту, Богу. Космізм – це філософія життя, смерті й безсмертя, людини і Всесвіту, земного і поза-земного в їх нерозривній єдності. Це філософія пошуків і набуття вищого змісту буття взагалі, це філософія надії і спасіння. Космізм по суті своїй є філософським осмисленням можливостей всесвітньо-історичної катастрофи в ім'я пошуку виходу із неї, поставивши в пряму залежність долю людини і людства. При цьому космос розуміється не як фізична даність, а як духовна нескінченність, вічність і безодня, як житло Бога. Людина ж – це творіння Бога, істота духовно-творча, нескінченна у своєму внутрішньо-духовному вимірі. Людина, як жива сутність, що містить у собі Бога, є справжньою субстанцією буття, космічним феноменом.

Що ж нового несе в науку космічна картина світу. Космізм як світобачення висловлює дві основні ідеї – універсальність розвитку усього сущого від космогенезу до соціогенезу та цілісність і гармонійність світобудови, в якій із необхідністю присутня людина. Не тільки у В.І. Вернадського, але і у інших космістів (А.Л. Чижевський, К.Е. Циолковський) життя і людство розглядаються не як випадкові і локальні явища, а як космічне і закономірне в природному еволюційному процесі. По суті справи немає меж і кордонів космосу, він усюди. А кожний з космічних станів на

стільки ж неповторний, як і візерунки на пальцях. Звідси енергетичний вплив космосу позначається на самих найпростіших хімічних реакціях кожену секунду. Тому космічні зв'язки необхідно припускати при вивченні будь-яких явищ. Для Чижевського, наприклад, і людина і мікроб – істоти космічні, і це необхідно враховувати у всіх галузях знання, що стосуються цих об'єктів, в тому числі медицині, зокрема, в епідеміології, оскільки він вважав, що епідемії чуми, холери і навіть грипу пов'язані через опосередковані залежності з циклами сонячної активності. Вернадський також вважав великим упущенням, що в сучасній науці все, що відбувається в історії людства, у тому числі соціальні відносини і залежності, розглядаються як щось самодостатнє і незалежне від навколишнього середовища, як вільне від нього.

Отже, інтерес до космізму обумовлений, передусім, глибокою потребою, не реалізованою природознавством. Це потреба у цілісному розгляді природи. Тобто космізм має всередині себе ідеї, які важливі сьогодні: ідея цілісності, ідея співпричетності людини космічним явищам і подіям, ідея духовності. В космізмі міцно затверджується переконання, що людство самовдоволено загрузло в нижчій свободі, свободі кидатися на всі боки, на всі спокуси, всі можливості свого природного кола існування і не зможе знайти вищу свободу благого обрання ідеалів ноосфери, якщо воно не почне направлено перетворювати свою теперішню фізичну природу, так щоб вона поступово ставала здатною здійснювати цей вищий ідеал, ноосферний. Моральне вдосконалення людини можливо тільки разом з фізичним перетворенням, звільненням від тих природних якостей, які змушують її пожирати, витісняти, убивати і самій вмирати. Необхідна реальна, активна робота над подоланням своєї сьогоденної недосконалості.